

darstwu krajowemu dotkliwą sprawił stratę, були причиною, що з Ярослава став ся wierny sprzymierzeniec Казимира (с. 334). А в мотивах сього союзу власне ціла загадка — які користи собі з того потягнув Ярослав?...

З иншого завважу, що автору очевидно незвістна згадка про поганські рухи в Польщі в Патерику. Хоч особисто я сам не високої гадки про джерельну вартість сеї звістки, але спинити ся над нею було треба. Переборщена також роля Болеслава Хороброго в в київських подіях — там він jak we własnym domu gospodarował. Видко й сучасні Поляки ще не в силі вийти з солодких мрій про се колишнє „господарованнє“ в Києві. В дійсности, була се тільки хвилева констеляція, без важнішого значіння й для Польщі й для Руси, окрім здобичи — про яку помпатично висловляєть ся автор — *koroną zaś wszystkich* (походів Болеслава) była wyprawa na Kijów, skarbnicę złota pełną, którą Bolesław do dna wypróżnił (с. 2).
М. Грушевський.

А. Лященко — Замѣтка о сочиненіяхъ Θεодосіа, писателя XII вѣка, Спб., 1900, ст. 36 (відб. в *Jahresbericht der Reformierten Kirchenschule für 1899—900*).

В сій розвідці, дуже скромно названій „заміткою“, ш. земляк наш збирає результати дотеперішніх дослідів про староруського письменника XII в. Теодосія Грека, доповняючи їх своїми власними замітками. Письменник сей, можна сказати, відтворений (що правда — все ще гіпотетично тільки) на наших очах; до недавна він не звертав на себе ніякої уваги; як одинокий твір його звістний був переклад папи Льва I. до патр. Флявіана. Аж проф. Голубінский, двадцять літ тому, виступив в своїй Історії рус. церкви з гадкою, що сей же Теодосій був автором слова О Латинѣхъ, згаданих в питаннях Кирика й загублених канонічних писань, а також припускав, що він же міг написати повість про Володимира, включену в Найдавійшу літопись. Потім ак. Шахматов окрім слова О латинѣхъ признав Теодосію Греку також послання про съвяткованнє неділі й поученнє про сьпіваннє тропарів і пянство (Печерській Патерикъ и Печерская лѣтопись, 1897). Д. Лященко, приймаючи сі здогади своїх попередників, стараєть ся основніше їх умотивувати, а окрім сих писань, які уважає він напевно писаннями Теодосія Грека, пробує признати йому, хоч гіпотетично (гіпотетичним признає він і авторство Теодосія для літописної новісти), ще кілька, а то Слово о казнях божіих і Слово в субботу сиропустную, з докорами Киянам за убийство Ігоря Ольговича. Але за принадлежности сих писань Теодосієви Грекови ш. авторови не вдало ся піднести ніякого дійсно поважного аргумента. Так само і що до писань давніше признаних сьому Теодосієви д. Л. мало що докинув до давнішої аргументації. Зістаєть ся невитолкуваною

трудність, яку підноси́в я вже в рецензії цитованої вище статі Шахматова (Записки XXV с. 11): що сі твори писані мовою досить живою й свобідною, а переклад послання Льва дуже тяжкою. Хиба припускати, що то була одна з перших проб Грека, і пізнійше він ліпше присвоїв собі словянську мову.

Правдоподібним здаєть ся мнї здогад автора, що сей Теодосій був печерським ігуменом за часів Ізяслава (с. 9). Цїнна вказівка його на приписку послання Льва, з чином поминання Святоші (с. 6), так само й зближенне з вступом сього послання послання Клим Смолятича (с. 10).

Натомість не можу прийняти виводів (с. 5) про високу освіту Теодосія на підставі його передмови до послання Льва — „ідеї“ тут не можу розуміти в філософічній значінню, а згадка про „омирські й риторські книги“ для мене скорше б свідчила против глибокої науки автора. Слова „отъ Рима приде“ не значать нічого більше, як тільки парафраз того що автором послання був римський папа (с. 7). Арґументація автора про росповсюдненне на Руси варязької віри не всюди мнї трапляє до переконання (цінне одначе його зближенне з нею русько-варязької молитви вид. Архангільским, с. 23), обмежу ся лише двома замітками: перше — патерикової леґенди про Симона не годить ся брати en toutes lettres, друге — лядської божиці в Переяславі не було, се божиця „Летьска“, себ-то на Льті.

Автор заповідає ширшу роботу про Теодосія Грека; буду нетерпеливо чекати її, а сі свої замітки на його цїнну розвідку пишу в надїї, що вони можуть придать ся шан. досліднику при новім перегляді питання.

М. Грушевський.

Ир. Житецкій — Евреи въ Южной Россіи. Историческая справка (Кіевская Старина, 1901, кн. 1, ст. 57—80).

— Евреи въ Южной Россіи. Историко-этнографическія замѣтки. (Тамже, кн. 7—8, ст. 1—45).

Перша статя має характер більш публіцистичний, ніж науковий, хоч оперта на численній літературі, навіть жерельній (цитованій сумарично). Ціль її була дати короткий сгляд розвитку жидівського елементу в українських землях, разом із Галичиною, Буковиною й Угорською Русею. Виконана ся ціль досить гарно, докладно і прозоро, хоч твердження й висновки більше загальні, анїж опергі на фактичній матеріалі. Гарною стороною нарису назвемо те, що історія Жидів узята із т. ск. європейського становища: збільшенне їх числа і характер їх на Україні-Руси получені і пояснені в купі з їх долею в західній і середній Европі. Огляд обіймає звістки про Жидів на Руси від найдавніших часів аж до найновіших. Всюди автор вказує на соціальні ріжницї і кон-